

NORGES HØYESTERETT

Den 30. januar 2006 avsa Høyesterett dom i

HR-2006-00165-A, (sak nr. 2005/1154), sivil sak, anke,

A

B

(advokat Christian Lundin)

mot

1. C

(advokat Atle Helljesen)

2. D

(advokat Olle Nohlin – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Støle**: Saken gjelder etterlattes krav om oppreisning i forbindelse med straffedom for uaktsomt drap, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 annet ledd.
- (2) Saksforholdet fremgår av Høyesteretts dom i straffesaken, sak HR-2006-00164-A, som er votert tidligere i dag. Det fremgår av denne at 12 år gamle E døde som følge av indre skader etter at et lekeapparat betegnet ”Jungel” knakk sammen, slik at hun fikk deler av konstruksjonen over seg.
- (3) Kravet om oppreisning ble fremmet som borgerlig rettskrav i straffesaken som ble reist mot henholdsvis produsent og leverandør av lekeapparatet. Ved Salten tingretts dom 22. november 2004 ble C og D dømt til å betale oppreisning til A og B med kroner 200 000 til hver. Ved Hålogaland lagmannsretts dom 27. juni 2005 ble oppreisningsbeløpene satt til kroner 100 000.
- (4) A og B har erklært særskilt anke til Høyesterett over de pådømte oppreisningsbeløp. For Høyesterett er det fremlagt en rekke dokumenter fra straffesaken, herunder sakkyndigerklæringer avgitt av Det Norske Veritas. For øvrig står saken i samme stilling som for lagmannsretten.

- (5) De ankende parter – *A* og *B* – har i korte trekk anført:
- (6) Det foreligger ingen avgjørelse fra Høyesterett som normerer oppreisningserstatning ved uaktsomt drap. I rettspraksis er det gitt anvisning på en viss normering av oppreisningsbeløpet til etterlatte foreldre ved forsettlig drap, men vår sak ligger ikke til rette for tilsvarende normering. Normen på 120 000 kroner som er lagt til grunn ved forsettlig drap, kan ikke være til hinder for at det her fastsettes en vesentlig høyere oppreisning etter en konkret vurdering. Når sentrale sikkerhetsforskrifter settes til side i virksomhet som tar sikte på økonomisk fortjeneste, må oppreisning utmåles etter andre kriterier enn ved forsettlig drap.
- (7) Dersom Høyesterett skulle finne at det likevel er grunn til å anvende normert oppreisning også ved uaktsomt drap, foreligger det i denne saken særlige grunner som tilsier at normen bør fravikes. Så vel handlingens objektive grovhet som skadevoldernes grovt uaktsomme opptreden tilsier at oppreisningsbeløpene må settes vesentlig høyere, anslagsvis til rundt 300 000 kroner til hver av foreldrene.
- (8) *A* og *B* har nedlagt slik påstand:
- ”1. **C og D dømmes in solidum til å betale et oppreisningsbeløp til *A* fastsatt etter rettens skjønn. I tillegg kommer forsinkelsesrente regnet fra to uker etter forkynnelse av dommen til betaling skjer.**
 2. **C og D dømmes in solidum til å betale et oppreisningsbeløp til *B* fastsatt etter rettens skjønn. I tillegg kommer forsinkelsesrente regnet fra to uker etter forkynnelse av dommen til betaling skjer.**
 3. **Det offentlige tilkjennes saksomkostninger, med tillegg av lovens forsinkelsesrente regnet fra to uker etter forkynnelse av dommen og til betaling skjer.”**
- (9) Ankemotparten, *D*, har i korte trekk anført:
- (10) Det er ikke grunnlag for å tilkjenne høyere oppreisning, og lagmannsrettens dom må stadfestes. Ved vurderingen av handlingens objektive grovhet må det tas hensyn til at domfellelsen i straffesaken gjelder straffeloven § 239 første straffalternativ. Saken egner seg ikke for normert erstatning, og normen må i tilfelle ligge lavere ved uaktsomt drap enn ved forsettlig drap. I sammenlignbare saker er det i underrettspraksis utmålt vesentlig lavere oppreisningsbeløp.
- (11) *D* har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Lagmannsrettens dom stadfestes.**
 2. ***D* v/*Staten* tilkjennes sakens omkostninger.”**
- (12) Ankemotparten, *C*, har sluttet seg til *D*s anførsler, og har særlig fremholdt at oppreisning for uaktsomme straffbare handlinger skal normeres lavere enn for forsettlige handlinger. Plikten til å betale oppreisning er et personlig ansvar, og økonomien i aksjeselskapet skal derfor ikke trekkes inn. For øvrig må det ses hen til at det er tale om et solidaransvar, og at *D*s svake økonomiske evne tilsier at *C* reelt sett vil måtte bære hovedtyngden av oppreisningsbeløpene til begge foreldrene.

(13) C har nedlagt slik påstand:

”1. Lagmannsrettens dom stadfestes.

2. A og B dømmes til å erstatte C hans saksomkostninger for Høyesterett.”

(14) *Jeg er kommet til at anken ikke fører frem, og at lagmannsrettens dom må stadfestes.*

(15) Innledningsvis bemerker jeg at det er enighet om at vilkårene for oppreisning er til stede, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 andre ledd, jf. første ledd. Av Høyesteretts dom i straffesaken fremgår at tingretten la til grunn for domfellelsen etter straffeloven § 239 første straffalternativ, at den samlede handlingsrekke for begge de domfelte måtte karakteriseres som grovt uaktsomt sett under ett, og at den grove uaktsomhet også omfattet dødsfølgen. Både lagmannsretten og Høyesterett sluttet seg til dette.

(16) Et hovedspørsmål i saken er om det ved utmåling av oppreisning til etterlatte foreldre ved uaktsomt drap skal etableres en normert erstatning. Rettspraksis gir anvisning på en slik normert erstatning ved forsettlig drap med mindre særlige forhold tilsier høyere eller lavere oppreisning, jf. Rt. 2001 side 274, Rt. 2002 side 481 og Rt. 2004 side 592. Alternativet vil være at utmåling av oppreisningsbeløp ved uaktsomt drap skjer etter en konkret vurdering fra sak til sak. Avgjørende for hvilket valg som her skal treffes, må etter mitt syn bero på om de hensyn som har vært trukket frem som begrunnelse for normert erstatning ved forsettlig drap, også slår til for den gruppen der skadevolder ”grovt aktløst har voldt en annens død”, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 andre ledd.

(17) Det fremgår av rettspraksis at tyngdepunktet i begrunnelsen for å tilkjenne oppreisning gradvis er blitt flyttet over på behovet for kompensasjon for den påførte krenkelse, selv om oppreisning også er preventivt og pønalt begrunnet, jf. Rt. 2005 side 289 avsnitt 42 med videre henvisninger. I Rt. 2001 side 274 er det pekt på at oppreisning til etterlatte står i en noe annen stilling enn for den som er offer for vold med skade på person eller et seksualovergrep. Det uopprettelige tap og savnet av avdøde er helt dominerende for de etterlatte, samtidig som de etterlattes subjektive opplevelse av krenkelsen og arten og omfanget av de påførte psykiske skadevirkninger ikke gir noe godt grunnlag for differensiering.

(18) De hensyn som jeg her har nevnt, slår til også for drap som er forvoldt ved grov uaktsomhet. Men også andre hensyn gjør seg gjeldende: Krav om oppreisning fremmes gjennomgående i straffesaken mot skadevolderen, jf. straffeprosessloven § 3 jf. § 427. Da det er straffekravet som her vil måtte stå sentralt, vil det i praksis være begrenset hvor fullstendig bevisførselen omkring oppreisningskravet kan bli. Ikke minst gjelder dette for spørsmål om skadevirkningene ved krenkelsen og skadevolderens økonomiske evne. Samtidig er forholdet at det for mange fornærmede – inklusive etterlattegruppen – vil virke som en ekstra belastning å måtte inndrive krav ved særskilt sivil sak. Generelt må det antas at det i betydelig grad øker muligheten for etterlattegruppen til å få oppreisning, at deres krav tas med som et borgerlig rettskrav i straffesaken. Dette er i seg selv et tungtveiende moment for normering av oppreisningsbeløpene også i en sak som vår.

(19) Det hensyn som kunne tale mot normert erstatning, er at selve den straffbare handling ved uaktsomme drap har stor variasjonsbredde og spenner over så vidt ulike kategorier som trafikkulykker, jaktulykker, arbeidsplassulykker med mer. Men også innenfor forsettlig

gjelder at det kan være et betydelig spenn, og jeg kan ikke se at dette i seg selv kan tillegges avgjørende vekt.

- (20) Min konklusjon blir etter dette at det også for uaktsomme drap som tilfredsstiller vilkårene etter skadeserstatningsloven § 3-5 andre ledd, bør etableres en normering av oppreisningsbeløpene.
- (21) I likhet med lagmannsretten finner jeg det klart at normen for oppreisning til etterlatte foreldre må ligge lavere ved grovt uaktsomt drap enn ved forsettlig drap. Ved drapsforbrytelsene i § 233 og § 239 er dødsfølgen den samme. Det er den forskjellige skyldgrad – forsett eller uaktsomhet – som er avgjørende for subsumsjonen. Og det har stor betydning for strafferamme og normalt for den konkrete straffutmåling om et drap er forsettlig eller uaktsomt. Dette må også få følger for oppreisningsbeløpene. Normen for oppreisning til foreldre etter forsettlig drap ble justert til 120 000 kroner ved avgjørelsen i Rt. 2001 side 274, og den ble fastholdt så sent som i Rt. 2004 side 1324, jf. avsnitt 39. Det er innlysende at normen for grovt uaktsomt drap må ligge lavere, og jeg finner at den passende kan settes til 75 000 kroner.
- (22) Som det fremgår av rettspraksis, skal det særlige forhold til for å fravike normen – oppover eller nedover. Men foreligger det først slike særlige forhold, er det klart at retten kan fastsette et høyere beløp. Det er altså ikke noe til hinder for at et oppreisningsbeløp for et grovt uaktsomt drap vil kunne fastsettes vesentlig høyere – endog høyere enn normen for forsettlig drap – dersom det først foreligger særlige forhold. Jeg kan ikke se at det at skadeforvoldelsen har tilknytning til utøvelse av næringsvirksomhet i seg selv utgjør en slik særlig grunn. Dersom situasjonen hadde vært at sikkerhetskrav var tilsidesatt med det for øye å oppnå en ekstraordinær fortjeneste, ville det nok kunne ha gitt et grunnlag for å fravike normen. Men det er ikke forholdet i vår sak.
- (23) Det fremgår av Høyesteretts dom i straffesaken mot D og C at det ikke ble funnet grunnlag for å skille mellom de domfelte når det gjelder fordelingen av ansvaret for ulykken. Jeg er kommet til at det ikke for noen av de to foreligger slike særlige forhold som tilsier at normen fravikes. Men det følger av de påstander som er nedlagt for Høyesterett, at det ikke er prosessuelt grunnlag for å sette beløpet lavere enn 100 000 kroner i vår sak.
- (24) Etter det resultatet jeg er kommet til, har anken vært forgjeves. Saken har imidlertid reist prinsipielle spørsmål det har vært grunn til å få avklart. Partene har eller vil kunne få fri sakførsel for Høyesterett. Ut fra dette bør saksomkostninger ikke tilkjennes.
- (25) Jeg stemmer for denne

D O M :

- 1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
- 2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.

- (26) Dommer **Bruzelius:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

- (27) Dommer **Stang Lund:** Likeså.
- (28) Dommer **Rieber-Mohn:** Likeså.
- (29) Justitiarius **Schei:** Likeså.

- (30) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.